

तियात्र

तियात्र

शिक्षका खातीर

- ह्या एककांतल्या अध्यायांचीं नांवां नाटक लिपी म्हूण तयार केल्यांत जी कृती आनी दृश्यांत विभागिल्ली आसा. ह्याच संकल्पनेचो उपेग अध्याय आनी पाठ हांची विभागणी करपाखातीर जाला.
कायदो 1 = अध्याय 1
दृश्य 1 = पाठ 1
दृश्य 2 = पाठ 2
- विदुषक हें पारंपारीक भारतीय रंगमाचयेवेलें एक पात्र. ह्या पात्राचो उपेग संस्कृत रंगमाचयेर, दृश्यांक विनोद आनी हरकतीकडेन जोडपाखातीर जाता. हें पात्र परिस्थिती प्रमाण खंयचेंय रूप धारण करून ताचेर उलोवंक शकता. हांगा ताचो उपेग भुरग्यांचो इश्ट म्हूण जाता, जो तांकां रंगमाचयेंतल्या संकल्पनांची आनी विचारांची वळख करून दिता, एका कार्यावळींतल्यान दुसरे कार्यावळींत वतना तांकां म्हायती दिवन मार्गदर्शन करता.
- भुरग्यां खातीर म्हत्वाचे टेक-अवे आनी धडे हें विदुषक उलयता. भुरग्यांक एक प्रशस्त रिकामी खोली वा खेळाचें मैदान – आडमेळीं वा धारदार वस्तू पसून पयस रावचे – भुरग्यांक मुक्तपणांन भोवपाक दिवपाक जायभुरग्यांक कृती करपाक सांगचे पयलीं, शिक्षकांक कार्यावळी दाखोवच्यो पडटोल्हो.
- भुरग्यांक विचार करपाक दिवप आनी स्वताच्यो कल्पना वा परिस्थितल्यान मुखार येवपाक दिवप गरजेचें. कार्यावळी दाखोवपाक शिक्षकांक मजत जावची म्हण क्यूआर कोडांत अतिरिक्त उदाहरणां आनी कल्पना दिल्यात
- वर्गाची गरज आसा तशी कार्यावळ परत करपाक शिक्षक मेकळीक आसा.

तुमी तुमच्या इश्टां वांगडा 'प्रिंटेड'
खेळ्ळ्या?

म्हाका खबर आसा की तुमकां वेगवेगळ्यो
परिस्थिती तयार करपाक आवडटा..

आतां म्हाका खाली आसा तुमी
तुमच्या खेळण्यांची काणी तयार
केल्यात !

तुमी
एका वेगळेच्याच संवसार..भितर
गेल्ल्याची कल्पना करात.

हय जाल्यार, तुमी पयलींचान रंगमाचेत बरे आसात ! रंगमाची
म्हणल्यार काणी जिवंत करपाची एक मजेशीर पद्दत ! तुमी जें
कल्पना करतात तें मुखार घडूं येता ! कल्पना, भावना, परिस्थिती
आनी काणयो तुमचे मुखार उलयतना पळयतना जिवीत
जातात.

आवाज रोमांचक ?

आतां ह्या काणेच्या, परिस्थितीचो आनी भावनांचो एक वांटो
जावपाची कल्पना करात... तुमी तुमच्या खऱ्या जिवितांत परत
येवचे पयलीं थोडो काळ जगात -----तें खरेंच रोमांचक ?

ह्या नाटकाच्या संवसारांत आमी प्रवासाची सुरवात करूया. तें
तुमकां हासोवपाक आनी रडोवपाक शकता. तशेंच तुमी जिणेचे
जायते धडे शिकतले.

नमस्ते विदूषक !

नमस्ते ! म्हजें नांव विदूषक. हांव जायतीं वर्सां हांगां रंगमाचयेर आसा.रंगमाचयेर कितें घडटा ताचो दर एक इंच आनी तपशील म्हाका खबर आसा आनी हांव हांगा आशिल्ल्या दर एका खिणाचो आनंद घेता. म्हज्या संवसाराची तुमकां वळख करून दिवपा खातीर हांव तुमकां एका सुपर रोमांचक प्रवासाचेर व्हरतलों !

पयलीं तुमकां तियात्राचो एक भाग अशें दिसपी गजालींची वळेरी तयार करूया !!

पयलीं आमी तियात्र माचयेचो एक भाग अशें तुमकां दिसता त्या गजालींची वळेरी करूया !

अद्भुत ! तुमी तेंय चुकयलां ? तुमची वळेरी बरी दिसता ! पूण, तुमी वळेरी केल्ल्या सगळ्या गजालींतल्यान ‘तुमच्या भोंवतणची सुवात’ आनी ‘तुमच्या भितरली सुवात’ (तकली) बरोवपाचें याद दवरलां ? ह्यो तुमकां जाय आशिल्ल्यो सगळ्यांत म्हत्वाच्यो गजाली. हाचे विशीं आमी चड म्हायती घेवया...

सोद घेवुया !

0337CH15

कृती 1 ताकतिकेची पावलां

तुमी आसात ती सुवात, भोंवतणच्यो वस्तू, तुमचें स्वताचें शरीर आनी मन, पंगडांतल्या हेरां कडेन तुमचो संबंद सोदून काडटना शक्यताय आनी विचार करपाचे नवे मार्ग सोदून काडपाक शिकात.

खोलींत वा खेळाच्या मैदानांत तुमकां जाय तशें चलात. एकच वाटेन परत वचचें न्हय वा गोल करून वचचें न्हय. सुचोवणी दिवचें बगर थांबूंक जायना. दुसऱ्याक हात लावचो न्हय वा तांच्या पांयांचेर पावल दवरचें न्हय. लक्ष दिवून आयकून घेवचें आनी वतना सुचोवण्यांक पाळो दिवचो.

- चलपाच्या गती विशीं शिक्षक तुमकां सतत सुचोवण्यो दितले.
- वेग '5' हो तुमचो चलपाचो सामान्य वेग. वेग '1' हो सगळ्यांत मंद आसता. गती '10' सगळ्यांत फास्ट (धांवप ना).
- सुरवात. '5' वरांचेर खोलीत चलप, '8' चेर चलप आनी '3' चेर चलप (आनी अशे तरेन सुमार 20-25 सेकंदांचें अंतर घेवन).
- हाची पुनरावृत्ती सुमार 4-5 मिनटां उपरांत (वा भुरगीं योग्य लयींत आसात हें शिक्षकाक जाणवता तेन्ना) 'फ्रीज' आसपावीत करात आनी मागीर गतीन चालू दवरतात .

तुमी शिकतली

जागृताय आनी फोकस,
व्हिज्युअलायझेशन, एकाग्रता,
सांघीक वावर, मुखामळाचो
भाव आनी देहबोली.

कृती 2 तुमी परिस्थितींत आसात !

अन्वेषण करप म्हणल्यार अज्ञातांतल्यान ज्ञातांत वचप. नव्यो गजाली शिकपा खातीर सोद घेवप असो ताचो अर्थ जाता. म्हणटकच तुमी भोंवतणची सुवात पळोवपाक तयार आसात काय – जी तुमी आसात ती खोली, ताच्यो वण्टी, जमीन, छप्पर – आनी तुमच्या भोंवतणच्यो वस्तू... आनी तुमचे भितर आशिल्ली सुवात – तुमचें मन, विचार आनी खंयची कल्पना ?

शिक्षकाक टिपणी

गती कार्यावळींतल्यान वॉर्म-अप म्हूण सुरवात करात. 4-5 फेऱ्यां उपरांत वेगवेगळ्या गतींची परिस्थितींत सादे बदल घडटले. उदाहरणां अशीं पयलींच दिलां. शिक्षक आनीक दर एका नव्या सुचोवणे खातीर 8-10 सेकंदाचें अंतर दिवन भर घालू येता.

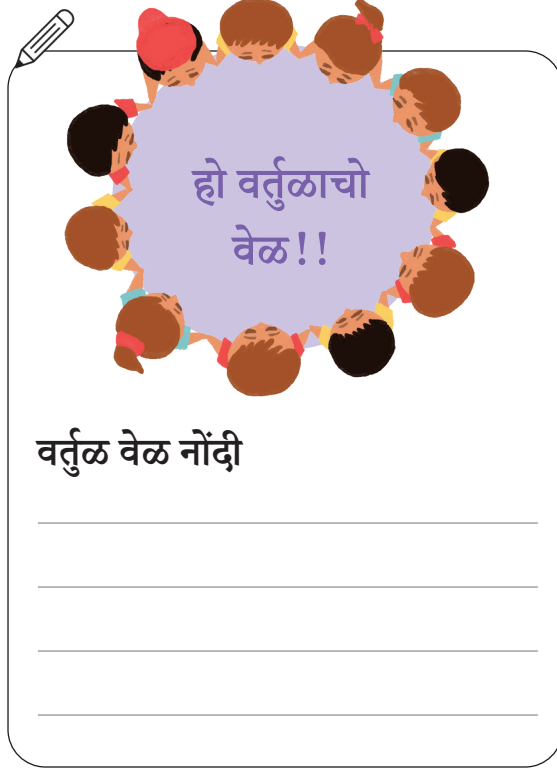
स्वताक परिस्थितींत कल्पना करात

मुळावें

“कांट्यांचेर चलत आसा तशें चलात”,
“तेल सांडिल्ल्यान जमीन निसरडी जाला अशें चलात”,
“मऊ कापसाचेर चलता तशें चलात”... आनी अशें.....

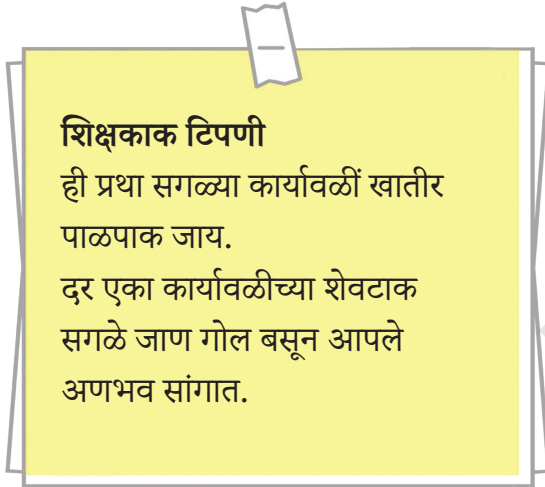
अग्रीम

“बर्फाचेर अनवाणी पांयांनी चलता तशें चलात... आतां थंड वारें व्हांवता... मफलर सोडल्यार तुमचे कडेन गरम कपडे नात... खर वारो ताका पयस व्हरता”..

चर्चा आनी अभिप्राय

- कार्यावळीचो खंयचो भाग तुमकां चड आवडलो? कित्याक?
- खंयचो भाग चड कठीण वा इतलो रुचीक भाग नाशिल्लो? कित्याक?
- निरिक्षणा वेळार तुमकां खंयच्यो नव्यो गजाली लक्षांत आयल्यो?
- तुमी स्वता विशीं एक नवी गजाल कितें शिकली? संद दिल्यार तुमी कसली परिस्थिती निर्माण करतले?
- खंयचेय परिस्थितीचो संबंद तुमी अणभविल्ल्या वास्तवीक जिणेचे घडणुके कडेन जोडूंक शकता??

तातूंत खूब मजा कशी आशिल्ली! जेन्ना तुमकां थोडो फुकट वेळ मेळटा तेन्ना हें खेळूं येता. कशें? तुमचे मदलो एकलो सुचोवण्यो दिवंक शकता आनी उरिल्ले तें पाळटले. हें म्हत्वाचें आसा कारण वा तुमकां मेळपी सगळ्या मजे परस, तें तुमकां सतर्क करता. तुमकां सुचोवण्यांक ताकतिकेन जाप दिवची पडटली, देखून तुमी लक्ष केंद्रीत करपाक जाय..

जेन्ना रंगमाचयेर शो चालू आसता तेन्ना सतर्क आनी एकाग्र रावप खूब म्हत्वाचें. कांय सेकंद उशीर केल्यार लेगीत पुराय शो इबाडपाक शकता.

कृती 3 बसप — वळप — उडी मार

गती कार्यावळींतल्यान वॉर्म -अप म्हूण सुरवात करात. जतनायेन ! उडी मारल्या उपरांत दुसऱ्याक हात लावचो न्हय वा इश्टाच्या पांयांचेर उडी मारची न्हय.

तुमच्या शिक्षकाच्या सुचोवण्यांक पाळो दिवचो – चलपाक सुरवात करात. जेन्ना तुमकां बसपाक सांगता तेन्ना बसात, मागीर चलपाक लागात. शिक्षक टर्न म्हणटा तेन्ना वळात, आनी मागीर चलपक लागात. फकत तुमच्या जाग्यार उडी मारात आनी चलत रावात, जेन्ना शिक्षक उडी मार म्हणटा. हें तुमची गती आनी सुचोवण्यांचो क्रम बदलतलो. ! म्हणटकच सतर्क रावात !

मुळावें

कृतींचो अदलाबदल करात ! आतां बसात म्हणल्यार वळप, वळात म्हणल्यार उडी मारप आनी उडी मारप म्हणल्यार बसप (गती आनी क्रम बदलप).

बसात

वळप

उडी

अग्रीम

हेर उतरां वांगडा बसप, वळप आनी उडी मारप हांचो पर्याय घेयात.

देखीक- इडली म्हणल्यार बसप, वाडा म्हणल्यार उबे रावप आनी सांभर म्हणल्यार उडी मारप. शिक्षक काणी घडोवंक शकता आनी तातूंत हीं उतरां लिपोवंक शकता. देखीक, काल म्हजे इश्टीणीन आपल्या जेवणाच्या डब्यांत वडा हाडलो. तिणें म्हजे वांगडा एक तुकडो वांटलो, पूण सांभर नाशिल्ले.

आतां आनीक एक खेळ खेळुया. आदल्या परस तुमी चड सतर्क आनी लक्ष केंद्रीत करपाची गरज आसा. तुमी तयार आसा ?

चर्चा आनी अभिप्राय

- कार्यावळीचो खंयचो भाग तुमकां चड आवडलो? कित्याक?
- आज्ञांचो अर्थ परस्पर बदलिल्ल्यान तें चड आव्हानात्मक जालां?
- इडली, वडा, सांभर हांचे बदलाक तुमी कितें वापरतले?

वर्तुळ वेळ नोंदी

तुमी बरे खेळ्ळ्यात. फुडल्या पांवड्या खातीर तुमी तयार आसात! पूण तुमकां आनीक सराव करपाची गरज आसा हें तुमकां कळ्ळें हाची म्हाका खाली आसा. जेन्ना जेन्ना थोडो फुकट वेळ मेळटलो तेन्ना हे खेळ खेळचे. फकत मजा करचीच न्हय, तर तुमची कुशळटाय सुदारतली. आमी फुडें किदें करतले तें जाणून घेवपाक जाय. जाय?

दृश्य 2—उलोवंक नासतना संवाद सादप

संप्रेशण हो आमचे जिणेंतलो एक म्हत्वाचो भाग. संप्रेशण म्हळ्यार कितें? दोन वा चड मनशां मदीं कल्पना विचार वा भावना वांटून घेवप..

घरच्यां कडेन आनी इश्टां कडेन उलयनासतना एका दिसाची कल्पना करूं येता?

पूण वाट पळयात. संप्रेशण म्हणल्यार फकत उलोवप? आमी उलोवप बंद करूंक शकतात पूण अजुनूय संवाद सादपाक शकतात? उलोवपांत सांगनासतना लेगीत आमी जायत्यो गजाली संवाद सादनात ? आमचे मदले कांय जाण हाताच्या हावभावांनी सांकेतीक भाशेंत उलयतात हें तुमकां खबर आसा? तें शक्य आसा काय ना तें पळोवया. स्वता उलोवपा परस चड आनंद जावं येता !

- जमनींत खणप
- दोरी ओडप

कृती 4 घठ आनी समर्थन

जो पर्यंत शिक्षकाकडल्यान टाळी आयकूंक येना तो पर्यंत यादृच्छिकपणान चलचें. जेन्ना तुमचो शिक्षक टाळयो मारता तेन्ना तुमी घट पुतळो जावपाचे. शिक्षक तुमचे मदल्या एकल्याक वेंचून काडटलो. हेर त्या भुरग्याच्या कृतीचो अर्थाचो अदमास काडटले. परत टाळी आयकूंक येता तो पर्यंत सगळी यादृच्छिकपणान चालात. आनी तें चालूच दवरात.

तुमचे अदमास शक्य तितले सर्जनशील, मजेशीर आनी मनोरंजक करात कारण ते सारके वा चुकीचीं जाप आसता तो मेरेन !

- उदक पिवप
- कोणाक तरी उलो मारप

वर्तुळाचो वेळ
आसा !

चर्चा आनी प्रतिक्रिया

- कार्यावळीचो खंयचो भाग तुमकां चड आवडलो ?
- सगळ्यो कृती वळखुपाक सोप्यो आशिल्ल्यो ? कित्याक ?
- आयज तुमी खंयच्यो नव्यो कृती शिकल्यात ?
- ह्या कार्यावळींत तुमी खंयचो नवो घटक जोडटला ?

वर्तुळ वेळ नोंदी

मुळावो-कांय हावभाव

मुळावें – कांय हावभाव
वेगवेगळे हावभाव गृहीत धरून शिक्षक टाळ्यो मारता तेन्ना फ्रिज जायात. देखीक- हनुवटीचेर हात (विचार), फकत हात वापरून 'कितें?' विचारप.

प्रगत – कांय मुद्रा

एखादी कृती दाखोवपी वेगवेगळ्यो मुद्रा गृहीत धरून शिक्षक टाळ्यो मारता तेन्ना फ्रिज जायात. देखीक- शेतकाम, चित्रकला, सावळीचें लांकूड आदी.

अद्भुत ! मजा आयली ! जेन्ना जेन्ना वेगवेगळ्या मुद्रांनी, घरांत, रस्त्यार वा खंयच्याय सुवातेर लोक दिसतात तेन्ना ताका एक रुचीक अर्थ दिवपाचो यत्न करचो. तुज्या मनांत, हय ! म्हजेर विस्वास दवरात, खूब मजा येतली ! नवे अर्थ दिवपाची ही तांक तुमची सर्जनशीलताय घडयतली. सर्जनशीलता म्हणल्यार कितेंय नवें, मूळ आनी केन्ना केन्ना असामान्य निर्माण करपाची तांक आसपाक जाय. संचार, प्रस्न सोडोवपाक वा फकत मजा करपाक मजत करपी त्यो कल्पना. सर्जनशील विचार करपाची ही तांक तुमकां व्हड जातकच मजत जातली.

रंगमाचयेर हाचो उपेग करून वेगवेगळीं दृश्यां आनी नदरेन तयार करूं येतात. नवे व्हिज्युअल आनी दृश्य तयार करपाची गजाल म्हणल्यार फुडली कार्यावळ फकत तशीच !

- बास्केट व्हरप
- जिखप.

कृती 5 गट रचणूक

सुरक्षीत राखणे खातीर
प्रार्थना करप

सुचोवण्यो: तुमी एक कीवर्ड दियात. तुमी तुमच्या गटांत 3 मिनटां खातीर चर्चा आनी येवजण करूंक शकतात. गटांतले सगळे जाण हें दृश्य चित्नीत करपा खातीर वेगवेगळ्यो मुद्रा घेयात. तुमकां त्रास जावपाक शकता अशीं कठीण मुद्रा घेवची न्हय. याद दवरात, पुराय विशय चित्नीत करपाक दरेकल्याची सुवात तितलीच म्हत्वाची आसपाक जाय. कृती करता तेन्ना उलोवपाक परवानगी ना.

मुळावो

‘टीव्ही पळोवपाक’, ‘क्रिकेट’, ‘बस’ आदी दिवं येतात. चडांत चड तपशील दाखोवपा खातीर विद्यार्थ्यांनी मुद्रां सांबाळपाची गरज आसा

विकास जाला

‘बाजार’, ‘शेती’, ‘लग्न’, आदी, गुंतागुंत वाडटा. म्हायती खातीर सविस्तर लक्ष दिवप.

शिक्षकाक टिपणी

वर्गाची संख्या पळोवन
भुरग्यांक 5-6 गटांत
सारके वाटून घालात.

ह्या संरचनेचो अर्थ कितें
असो अदमास काड.

चर्चा आनी प्रतिक्रिया

- कार्यावळीचो खंयचो भाग तुमकां चड आवडलो? कित्याक?
- खंयची रचणूक तयार करप सगळ्यांत कठीण आशिल्लें?
- तुमकां खंयची रचना तयार करपाक आवडटली?
- तुमी स्वता विशीं खंयची एक नवी गजाल शिकली?

वर्तुळाचो वेळ
आसा !

वर्तुळ वेळ नोंदी

नव्यो गजाली तयार करपाक वा नवनिर्मणी करपाक सर्जनशीलताय तुमकां कशी मजत करपाक शकता तें तुमी पळयलां! उलोवपां बगर कल्पना मांडपाक खूब सर्जनशीलतायेची गरज आसता. तुमी तें बरे तरेन केल्यात! तुमी संवाद सादपा खातीर फकत आपल्या शरिराचो उपेग केल्ल्यान हाका बॉडी लॅंग्वेज अशें म्हणटात. हात, पांय, तकली आनी धड हांचो भाशेंतले शब्द म्हूण उपेग करतले. तें म्हणल्यार सर्जनशीलताय !

दरेक गटांतल्या सर्जनशीलता विशीं तुमच्या इश्टां कडेन चर्चा करात. सगळ्यां परस 'वेगळो विचार' इतलो अद्भुत कसो आसता हाचें निरिक्षण करचें. तुमच्या घरांतल्यान वा तुमी अणभविल्ल्या हेर परिस्थितींतल्यान अशीं उदाहरणां सांगात.

कृती 6 मॅजिक पिट (ऑब्जेक्ट)

सुचोवण्यो – आमी एका गोलान बसूया. आतां आमी हेडकाऊंट घेतले. शिक्षक रॅडम नंबर घेतलो. जेन्ना तुमचो नंबर म्हणटात तेन्ना तुमी गोलाच्या मध्यभागी वपाचे, थंय अदृश्य जादूचो खड्डो आसात. तुमी थंयच्यान एक वस्तू वेंचून काडपाची आनी अदृश्य खड्ड्यांतल्यान घेतिल्ल्या वस्तूचो उपेग करतात अशे तरेन ती घडयपाची. हेर भुरगीं तुमच्या वस्तूचो अदमास काडटलीं.

टिप: फकत तुमची कृती (देहबोली) न्हय, तर तुमची अभिव्यक्ती लोकांक बरे तरेन समजून घेवपाक मजत करता

तिणें बॉल धरला काय जड खडप घेतला? (कृतींत दोनूय शक्य आसतात, पूण अभिव्यक्तींत तें वेगवेगळें आसूं येता). तुमी कितें चित्तांत?

मुळावो

पेन, बुक, कॉफी मग आदी (वस्तू वापरपाची सुचोवणी करपा खातीर कृती). देखीक, पेन – बरोवपाक, पुस्तक- पान वळोवपाक आनी वाचपाक, कॉफी मग – तातूंतल्यान गरम पियेवन आनी जाता तशी प्रतिक्रिया दिवप..

फुडें वचप

हातोडी आनी नाकटां, भाजी आनी चाकू, टूथब्रश आनी पेस्ट (दोनूय वस्तू एकठांय कश्यो वापरतात तें विद्यार्थी दाखयात).

ती यत्न करीत आसा झुजाचें मैदान दाखोवप धनुर्धर घेवन आनी तिच्या हातांत बाण. तुमकां कितें दिसता हातूंत बदलूं येता चित्र हें चित्र?

चर्चा आनी प्रतिक्रिया

हातूंतल्यो कितल्यो वस्तू-कृती
तुमकां अदमास काडपाक मेळ्ळ्यो?
खंयची वस्तू-कृती निर्माण करप
सगळ्यांत कठीण आशिल्लें?
तुमकां अदृश्य खड्ड्यांतल्यान खंयच्यो
वस्तू मेळोवपाक आवडटल्यो?
ह्या कार्यावळींतल्यान तुमी शिकिल्ली
एक नवी गजाल सांगात.

वर्तुळ वेळ नोंदी

म्हणटकच तुमची कृती (देहबोली) सोडल्यार तातूंत समान म्हत्वाचें किदें? तुमची अभिव्यक्ती. तुमच्या मुखामळार जें कितें आसा अभिनय करतना तें खूब म्हत्वाचें जाता. देहबोली आनी अभिव्यक्ती एकठांय केल्यार, तुमी कितें करतात? तुमी संवाद सादतात. हें सर्जनशील खातीर खूब म्हत्वाचे आसा, तुमी हेरांक कल्पना सांगपाक शकनात जाल्यार बऱ्यो कल्पना वाया वतल्यो.

रंगमाची म्हळ्यार काणी तयार करप आनी त्यो प्रेक्षकांक सांगप. बरोबर? जर तुमच्या कडेन सर्जनशील कल्पना आसा जाल्यार तुमकां कशें तरेन संवाद सादपाक जाय तें शिकपाक मेळटले. देखून नेमान रंगमाचयेर वांटो घेवयात, फकत तुमकां सर्जनशील रितीन वाडोवपाक मजत करतलेंच, पूण तुमची संवाद कुशळटाय सुदारतली. तुमकां बरे तरेन व्यक्त करपाक मेळ्ळें जाल्यार तुमकां बरे तरेन समजता.

ही सर्जनशीलताय आनी संचार आमी आतां फुडल्या पांवड्यार व्हरतले...

